

Utbildningsinspektion i Varnhemsskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Varnhemsskolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Varnhemsskolan den 8 och 9 maj 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen/läroplanerna och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Skara kommun och Varnhemsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Varnhemsskolan intervjuades rektorn, större delen av personalen, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Varnhemsskolan

Varnhemsskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	45
Förskoleklass	11
Grundskola	103

Varnhemsskolan ligger i Varnhem, ett samhälle beläget strax utanför de centrala delarna av Skara. Skolan består av två olika byggnader varav en inhyser idrotts-hallen och en förskoleavdelning med 4 och 5-åringar.

Verksamheten omfattar förskoleklass, årskurserna 1–6 samt skolbarnsomsorg. Klasserna är åldershomogena. Varnhemsskolan, liksom de andra grundskolorna i Skaras kommun, ingår i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan. Lärarna har relevant utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Varnhemsskolans personal och elever är indelade i två arbetslag, årskurserna F–2 samt årskurserna 3–6.

När eleverna börjar årskurs 7 söker de sig till Teglskolan eller Djäkneskolan som båda är belägna centralt i Skara.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Varnhemsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna vid Varnhemsskolan i huvudsak har tillgång till utbildning i en omfattning som ger dem möjligheter att nå målen för utbildningen. Vidare är det inspektörernas uppfattning att både personal och elever trivs mycket bra på skolan där eleverna känner sig trygga både med lärarna och med de andra eleverna.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Elevers val erbjuds inte i enlighet med bestämmelserna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Skolans undervisning i hem- och konsumentkunskap bygger på att ansvaret för delar av elevernas utbildning överläts till föräldrarna (1 kap. 2 § skollagen och 2 kap. 2 § samt 1 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen. (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.2 och 2.8 i läroplanen för obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Utbildningen i förskoleklassen ska stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Enligt personalen vid Valleskolan ges barnen i förskoleklassen möjlighet till mycket lek och lärande. Förskoleklassen är lokalmässigt integrerad i skolan och personalen ingår i samma arbetslag som personal i årskurserna 1–3. Förskoleklassen är en naturlig del av verksamheten vid skolan och barnen deltar naturligt i skolans dagliga arbete. Vid skolan finns ett faddersystem där äldre elever bland annat deltar i de yngre barnens läsinläring. Inspektörerna bedömer att förskoleklassens verksamhet stimulerar barnens utveckling och lärande samt ligger till grund för fortsatt skolgång.

Enligt skolans sammanställningar av de nationella proven för 2005/06 uppnådde 19 av 20 elever målen i ämnesprovet i svenska. I ämnesproven i engelska och matematik uppnådde 18 av 20 respektive 19 av 20 elever målen.

Beträffande elevernas resultat i övriga ämnen har skolan ingen skriftlig redovisning och bedömning av måluppfyllelsen. Personalen uppger vid intervjuer att de fortlöpande gör bedömningar av elevernas arbete och anser sig därmed ha en god bild av elevernas kunskapsutveckling. Denna bedömning ligger sedan till grund för den information som lämnas till föräldrar i samband med utvecklingssamtal. Inför utvecklingssamtalet ger idrottsläraren och slöjdläraren skriftliga omdömen till klassläraren om eleven i respektive ämne. Inspektörerna kan dock inte uttala sig om huruvida personalen vid Varnhemsskolan är medvetna om eleverna når målen för sin utbildning i andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. På Varnhemsskolan finns ingen samlad bild av huruvida eleverna i årskurs 5 når dessa mål eller inte. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. Inspektörerna bedömer att skolan måste göra en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen.

Normer och värden

De elever som inspektörerna möter och intervjuar uppger att de känner sig trygga på skolan och att mobbning och annan kränkande behandling inte förekommer. Alla barn säger att de kan umgås med alla elever och att stämningen på raster och lektioner är god. Även personalen ger bilden av en trygg miljö där åtgärder sätts in när det finns tendenser till problem av olika slag. Inspektörerna bedömer att det råder en trygg och god stämning på skolan.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I enlighet med läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo94) ska de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, omfatta alla elever. Skolan ska sträva efter att varje elev har kunskap om demokratiska principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska arbetsformer.

I Varnhemsskolans verksamhetsplan för verksamhetsåret 2006–2007 finns riktlinjer för arbetet med elevernas medinflytande. Intervjuer med elever och personal visar att såväl elevråd som klassråd genomförs regelbundet vid skolan och det är inspektörernas bedömning att eleverna därmed ges tillfälle att utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Inspektörerna vill påpeka att en arbetsplan ska upprättas för alla skolor. Varnhemsskolan har en verksamhetsplan som till innehållet överensstämmer med en arbetsplan, vilket också innebär att verksamhetsplanen bör benämnas arbetsplan.

Inspektionen visar att eleverna på Varnhemsskolan är medvetna om att det finns en läroplan och nationella kursplaner med mål för deras utbildning. Läroplanen föreskriver vikten av att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer som en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det innebär att en förutsättning för att eleverna ska kunna ha ett reellt inflytande över sitt lärande i en målstyrd skola är att de också känner till vilka målen för utbildningen är. Inspektörerna bedömer att eleverna är medvetna om målen för varje ämne, men vill påpeka att det också är viktigt att eleverna känner till att de har rätt till inflytande och påverkan.

I Varnhemsskolans verksamhetsplan fastslås målet att eleverna ska vara medvetna om sitt lärande, vara delaktiga, ha inflytande och ta ansvar. Varje barn ska ges möjlighet att efter ålder, mognad och förutsättning utveckla sitt förhållningssätt till det egna lärandet samt att kritiskt granska verksamheten i skolan. De elever inspektörerna möter och intervjuar berättar att det är lärarna som bestämmer vad klassen ska arbeta med och hur arbetet läggs upp. I samband med verksamhetsbesök blir det bestående intrycket att elevernas delaktighet, inflytande och ansvar beträffande planering och utvärdering av verksamheten är begränsad. Inspektörerna bedömer att skolan, i enlighet med läroplanens riktlinjer, bör arbeta för att eleverna i högre grad får inflytande över sitt lärande.

Skolans arbete med normer och värden

Värdegrundsarbetet på Varnhemsskolan bedrivs fortlöpande genom en värdegrundsblomma där varje blomblad representerar en värdegrund. Solidaritet, respekt, självförtroende, ansvar, inflytande, empati och trygghet är det som värdegrundsblomman symboliserar. Dessa är gemensamma för både skolan och förskolan i Varnhem. Bland annat genomför man temaarbeten kring FN och Barnkonventionen. Detta ser inspektörerna resultatet av på väggar och anslags-tavlor där barnens arbeten kring Barnkonventionen presenteras.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Vid varje skola ska det finnas en likabehandlingsplan. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten.

Vid inspektionstillfället har skolan en helt ny likabehandlingsplan, framarbetad efter en lång process. Varnhemsskolans likabehandlingsplan är gemensam med förskolan Lindängen. För varje verksamhet ska det finnas en likabehandlingsplan utifrån denna verksamhets behov och förutsättningar. Inspektörerna vill påpeka att enligt författningarna skall likabehandlingsplanen endast omfatta Varnhemsskolans verksamhet.

Individanpassning och stöd

Enligt grundskoleförordningen ska stödundervisning ges om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

På Varnhemsskolan finns ett elevhälsoteam bestående av bland annat skolkurator, specialpedagog, speciallärare och skolsköterska. Denna grupp är gemensam för Valleskolan, Varnhemsskolan och Källeskolan. Elevhälsoteamet träffas regelbundet för att diskutera vilket stödbehov som finns vid skolorna, samt för uppföljning av tidigare gjorda insatser. På central nivå i Skara kommun finns en resursenhet som skolan kan vända sig till vid behov av exempelvis elevassistent eller särskild handledning.

Personalen i elevhälsoteamet tycker att de har god kunskap om vilka elever som är i behov av särskilt stöd och att de därmed i ett tidigt skede kan rikta resurser. Denna bild bekräftas av såväl lärare som rektorn på skolan. Klasskonferenser och olika typer av diagnostiskt material används som hjälp i kartläggningen av vilket stödbehov som finns vid skolan. Det är inspektörernas uppfattning att Varnhemsskolan har rutiner för att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd.

Skolan har som tidigare nämnts inga tydliga rutiner för att bedöma elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik, vilket gör det svårt att avgöra om behovet av särskilt stöd finns i andra ämnen. Varnhemsskolan har nyligen genomgått stor förändring genom förnygring av personalstyrkan. Rektorn uttrycker att blandningen med äldre och yngre personal gör att arbetet med eleverna utvecklas positivt. Arbetet med att fånga upp elever som ligger på gränsen för att klara målen har påbörjats. Åtgärdsprogram finns för de elever som får extra undervisning. De åtgärdsprogram som inspektörerna

tagit del av omfattas av flera olika nivåer, långsiktiga mål, kortsiktiga mål, uppföljning, utvärdering, etc., och det är inspektörernas uppfattning att åtgärdsprogrammen har upprättats i enlighet med förordningens krav.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen ska vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, (SKOLFS 2006:10).

Inspektörerna konstaterar att skolan har påbörjat arbetet med individuella utvecklingsplaner för alla elever utifrån boken ”Röda tråden”, ett arbetsmaterial särskilt framtaget för utvecklandet av IUP:er för olika åldrar och förutsättningar. Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka vikten av att personalen ges tid att såväl inom arbetslaget som tillsammans med hela lärargruppen utveckla arbetet med elevernas IUP, för att säkerställa att denna dokumentation innehåller framförallt strävansmål, inte endast uppnåendemål. Elevernas reflektioner rör sig mestadels runt vikten av att kunna planera och att hinna färdigt. För att kunna göra eleverna mer medvetna om sitt lärande och mer delaktiga, ha inflytande och ta ansvar, behöver fokus flyttas över till dessa målområden. Lärarens kommentar har stor betydelse för om denna utveckling ska kunna ske. Dokumentationen ska skapa synlighet och struktur för elever, vårdnadshavare och lärare, vilket även underlättar vid byten av lärare, grupp och skola. Eleverna behöver bli mer delaktiga i hela lärprocessen. Arbetet med att få eleverna mer delaktiga och nyfikna på processen och att se sitt eget ansvar har påbörjats. Inspektörerna vill peka på vikten av att skolan fortsätter utveckla sitt arbete med individuella utvecklingsplaner avseende innehåll så att de bättre svarar mot förordningens krav.

Skolan bedriver något som beskrivs som ”flexibel skolgång”. Detta innebär att eleverna kan röra sig mellan klasserna beroende på aktivitet. Den flexibla skolgången är motiverad utifrån både organisatoriska skäl och barnens behov av att växla aktivitet. Arbetslagen är organiserade F–2 samt 3–6. I dessa arbetslag handlar det mycket om elevvård, samverkan i den praktiska vardagen samt arbetet med arbetslagets verksamhetsplan. Då skolan är liten krävs dock att personalen kan överta varandras elever vid behov och detta även utöver de två givna arbetslagen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet med mera ska varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. I kvalitetsredovisningen ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Skolans kvalitetsredovisning ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen.

Varnhemsskolans kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2005–2006 följer den mall som Skara kommun rekommenderar alla kommunens skolor att följa. Denna ställer klart och tydligt upp mål, nulägesbeskrivningar, åtgärder och be-

vis på resultat. Dock redovisas endast resultaten av nationella diagnoser i åk 2 samt nationella prov i åk 5 i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer att Varnhemsskolans kvalitetsredovisning är av god kvalitet.

Ledning och intern kommunikation

På Varnhemsskolan arbetar en rektor. Hon har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Sedan hösten 2006 har hon även haft ansvar för Valleskolan. Under våren 2007 har ansvaret på Valleskolan delats med den skolans ordinarie rektor. Hösten 2007 kommer dock rektorerna tillbaka till sina respektive tjänster på sina ordinarie skolor. Intervjuer med personalen visar att de känner sig som "sin egen arbetsledare". Personalen vänder sig helst till resursläraren för pedagogiska diskussioner. Resursläraren har från mitten av höstterminen haft 10 procent ledningsansvar med huvudsaklig uppgift att ta fram kompetensutvecklingsplaner samt driva kvalitetsarbetet. Inspektörerna har dock sett prov på att rektorn är förtrogen med verksamheten och har tydliga visioner för skolan. Rektorns vision för sitt ledarskap ses utifrån "isberget" vilket är ett uttryck för sinnesbaserat ledarskap där 10 procent är mål, planer, resurser och organisation och 90 procent är känslor, attityder och värderingar.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Skolans personal och elever är indelade i två arbetslag. Rektorn har lagt upp arbetet så att de har flexibla grupperingar. De försöker ta tillvara alla lärares kompetenser. Vid lärares frånvaro finns rutiner på hur arbetslaget löser det gemensamt. Det finns även en barnskötare som hjälper till från fritidshemmet om det finns behov. Då skolan har mycket små klasser behöver inga elever riskera att få lärarlösa lektioner vid lärares frånvaro.

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val. Vidare ska undervisningen syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen.

På Varnhemsskolan finns elevens val inlagt på schemat. Enligt elever och lärare innebär elevens val att man arbetar med de ämnen man inte hunnit färdigt med under veckan. Läraren befinner sig i klassrummet men leder inte verksamheten. En klass berättar att de på sista lektionen på fredagar får ha klassens timme om de "skött sig" under veckan och om de inte "varit snälla" får de arbeta med elevens val. Intervjuer med lärarna bekräftar att elevens val mest handlar om att arbeta med ämnen de kan behöva extra tid för, men de poängterar att vissa barn valt att fördjupa sig inom exempelvis ämnet utgrävningar med lärarens handledning. Detta till trots kan inte skolan anses tillhandahålla elevens val i enlighet med bestämmelserna och inspektörerna bedömer därför att skolan måste införa elevens val och att eleverna ska erbjudas valmöjligheter utifrån ett allsidigt urval av ämnen. Vidare är det viktigt att eleverna medvetandegörs om vad elevens val är så att de också känner till sina rättigheter.

I ämnet hem- och konsumentkunskap finns mål att uppnå för eleverna i årskurserna 5 och 9. Vid Varnhemsskolan finns inte hem- och konsumentkunskap i

den lokala utläggningen av tid i timplanen och eleverna har heller inte någon undervisning i ämnet. Istället ger skolan hemläxor i ämnet och uppgifter såsom vardagsekonomi sker i hemmet. Detta kan också innebära att de får i uppgift att laga mat till familjen samt att städa. Undervisningen i ämnet överläts således till föräldrarna och det grundläggande kravet på en likvärdig utbildning kan härigenom komma att åsidosättas. Det är skolans ansvar att genomföra undervisning som leder till att eleverna når målen som är angivna i kursplanerna. Inspektörerna bedömer därför att skolan måste förändra undervisningen i hem- och konsumentkunskap.

Enligt grundskoleförordningen ska en elev med annat modersmål än svenska få erbjudande om undervisning i det aktuella språket. Inspektionen visar dock att de elever som är berättigade till modersmålsundervisning valt att inte delta.

Vid skolan finns 16,4 lärartjänster. Lärartätheten per 100 elever är 7,6, att jämföra med riksgenomsnittet 8,2. Enligt rektorn har det stora flertalet lärare utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver.

Vid elevintervjuer framkommer att de är missnöjda med sina läroböcker som ofta är otidsenliga och slitna. Vissa böcker såsom historia och geografi har inaktuella uppgifter och följer inte samhällsutvecklingen. Lärarna uttrycker också missnöje med läromedlen. Detta är något som även inspektörerna ser flera exempel på vid besöken i klassrummen. Enligt inspektörerna har eleverna dock tillgång till böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel för att kunna nå målen med utbildningen. Skolan har i huvudsak ändamålsenliga lokaler, då de avgränsat plats med bokhyllor i de breda korridorerna för grupparbeten. Om en elev anser sig behöva extra stöd i något ämne får de hjälp av resursläraren eller assistenten.

Datum	Ort
2008-02-05	Göteborg

Hanna C-Lans
Leif Aljered